

існує думка, що у якості предмета правового регулювання визначають відносини, що виникають внаслідок неправомірної поведінки.

Предмет правового регулювання заборонної норми не може бути визначений без розгляду двох основних її елементів — диспозиції та санкції. Основою заборонної норми є диспозиція, яка містить зобов'язання утримання від тої чи іншої дії. Вона пов'язана з санкцією через зобов'язання пасивного типу. Санкція є обов'язковим елементом структури заборонних норм, оскільки вона допомагає регулювати загальнообов'язковість норми, виступає засобом впливу на суб'єктів, що здійснили порушення. Без неї заборонна норма перетворюється на рекомендацію. У разі її порушення та реалізації санкції заборонної норми виникають охоронні правовідносини.

Традиційно вважалось, що санкція повинна мати негативний характер, проте вже достатній час існує питання щодо заохочувальних норм, крім того й заохочувальних санкцій.

Для впорядкування суспільних відносин законодавство використовує різні засоби правового регулювання, такі, як дозвіл, заохочення, зобов'язання та ін. У разі, коли законодавство використовує заборону, диспозиція заборонної норми описує модель ненормативної поведінки, вслід якої будуть застосовані санкції. Специфіка диспозиції полягає в тому, що вона потребує пасивних дій — утримання.

У структурі метода правового регулювання заборона існує разом із іншими засобами правового впливу на суспільні відносини. У тих випадках, коли заборонні норми напрямлені проти відносин, що наносять шкоду суспільству, основним їх змістом стає заборона. З цього випливає виокремлення даних норм у самостійний вид — заборонні норми.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Рязанов М. Ю.

Заболотна Діана В'ячеславівна

студентка 1-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»

АНТРОПОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Юридична відповідальність є одним із видів соціальної відповідальності. Вона відрізняється від інших видів (релігійна, моральна, політична) тим, що ґрунтується на правнормативних вимогах, які забезпечуються в необхідних випадках державним примусом або

примусом іншого владного суб'єкта, який отримав таке право від держави. Генеральна мета юридичної відповідальності – формування стимулів для правомірної поведінки суб'єктів права з метою підтримання правопорядку [6, с. 467-471].

На думку провідних фахівців юридична антропологія – це наука про людину як соціальну істоту в її правових проявах, вимірах, характеристиках. Вона вивчає правові форми громадського життя людей від старовини до сьогодення. Досить привабливою видається позиція й тих фахівців з філософії права, які переконують, що юридична антропологія має досліджувати антропологічні засади права, поняття «правова людина», права людини як вираження особистісної цінності права, проблеми статусу інституту прав людини в сучасному суспільстві, права людини в конкретному соціумі, співвідношення особистості і права, спосіб і структуру буття людини як суб'єкта права або ж право як спосіб людського буття [5, с. 243].

Специфіка нинішнього стану юридичної антропології полягає в її наявній здатності формулювати напрями своїх досліджень на основі несистематизованих, фрагментарних знань інших наук і вже на цій основі будувати власні наукові підстави. Юридична антропологія повинна не стільки аналізувати єство психічних процесів людини, скільки розуміти їх в контексті природних особливостей людини, що піддаються впливу правової культури, соціальних організацій і інститутів суспільства. В контексті життєвого досвіду людини, оточуючого її правового середовища, юридична антропологія інтерпретує всі ці моменти як якості реальної окремої людини і виказує відповідні рекомендації з позиції своїх даних [3, с. 342].

При розгляді питання юридичної відповідальності доречно буде згадати поняття «Правозначуща поведінка». Правозначуща поведінка – це поведінка (діяльність або бездіяльність) людини, визначена нормами та принципами об'єктивного (позитивного та природного) права, що спричиняє або здатна спричинити правові наслідки. Підкреслимо, що основними, незмінюваними ознаками правозначущої поведінки є її непередбачуваність правом та здатність викликати правові наслідки у вигляді виникнення, зміни або припинення правових відносин, появи підстав юридичної відповідальності, підстав для відшкодування шкоди тощо. Суб'єктивна складова правозначущої поведінки та характеристики її суб'єкта відносяться до варіативних ознак: свідомість людини та воля до такої поведінки, властивості людини або об'єднань людей як суб'єктів можуть бути різними, і саме вони зумовлюють юридичну оцінку того чи іншого поведінкового акту. Крадіжка, вчинена дорослим і крадіжка, вчинена малолітньою особою, розглядаються як акти правозначущої поведінки за повною тотожністю основних ознак (протиправність та юридичні наслідки) і одночасно класифікуються як різні види правозначущої поведінки (відповідно – злочин та об'єктивно протиправне діяння) [4, с. 5].

Більшість вітчизняних і зарубіжних учених, характеризуючи специфіку правової поведінки неповнолітніх і малолітніх осіб, обмежується констатацією зростання частки протиправних діянь у структурі їх правової активності. Між тим сьогодні вкрай необхідно зосередити увагу на суб'єктивній стороні правової поведінки неповнолітніх і малолітніх осіб, оскільки, саме в цьому контексті можна знайти причину зростання кількості правопорушень серед молоді.

Як демонструє практика, часто неповнолітні та малолітні вчиняють протиправні діяння з абсолютно інших мотивів, аніж це зазвичай вкладається в розумінні тієї чи іншої кримінально-правової заборони. Скажімо, підлітки можуть вчинити крадіжку декількох десятків пляшок дорогого вина, вилити його і здати пляшки як склотару, а на отримані гроші купити собі морозиво. Очевидно, що суб'єктивна сторона цього діяння кардинально відрізняється від його об'єктивної сторони, яка може розцінюватися як крадіжка в особливо великих розмірах.

Серед проблематики правозначущої поведінки, дискусійним є питання про те, чи має правозначущий характер аутоагресивна поведінка, зокрема, суїцид та тілесні самоушкодження.

З одного боку, аутоагресивна поведінка не порушує права інших людей, чим і зумовлено, на нашу думку, виведення її за межі правозначущої поведінки. А з іншого боку, це непросте і гостро-актуальне питання вимагає правового аналізу та реагування, зважаючи на те, що від самогубств у світі сьогодні гине більше людей, ніж від умисних убивств та війн [2, с. 10].

Антропологічний підхід до дослідження правозначущої поведінки має дати відповідь на питання про вплив антропних характеристик суб'єкта поведінки на її мотивацію, здійснення, наслідки.

Правозначуща поведінка є формою об'єктивації діяльності людини, при цьому її характер і динаміка багато в чому визначаються не тільки рівнем правової культури правотворчості та правозастосування, але й особливостями соціально-правового статусу людини і правових зв'язків, що виникають між суб'єктами правовідносин. Інакше кажучи, з позицій юридичної антропології один і той же договір, укладений дорослим чи дитиною, чоловіком чи жінкою, мешканцем мегаполісу або жителем глухого села має відмінності, принаймні у мотивації, конкретних фактичних діях тощо.

Особливо ж виразно ці антропологічні відмінності простежуються у протиправній поведінці, де антропологізація прямо закріплена правовими приписами. Так, проступок, вчинений неповнолітнім, має відмінні від проступку, вчиненого дорослим, юридичні наслідки, зумовлені різними санкціями правової норми та іншими правовими засобами (наприклад, застереженнями щодо віку настання юридичної відповідальності).

Що ж стосується загальних антропологічних, психологічних та соціологічних проблем правозначущої поведінки, то вони вивчені порівняно слабо [1, с. 15].

Отже, з позицій юридичної антропології є можливим розширення спектра правозначущої поведінки та дослідження усіх її сторін, включно об'єктивну та суб'єктивну сторони. При цьому відмітним є те, що саме діяльнісна (об'єктивна) сторона правозначущої поведінки є визначальним критерієм для її типологізації.

Список використаних джерел

1. Завальнюк В. Антропологічні аспекти правозначущої поведінки // Юридичний вісник: щоквартальний журнал. – 2013. – № 1. – С. 15.
2. Завальнюк В. Антропологічні аспекти правозначущої поведінки // Юридичний вісник: щоквартальний журнал. – 2015. – № 4. – С. 10.
3. Завальнюк В.В. Юридична антропологія та інші напрями антропологічного знання // Актуальні проблеми держави і права: збірник наукових праць. – 2008. – Випуск 44. – С. 342.
4. Завальнюк В.В. Юридична антропологія та правозначуща поведінка // Митна справа: Науково-аналітичний журнал. – № 6(90), 2013. – С. 5.
5. Панчишин Р.І. Функції юридичної антропології в розрізі знання про закономірності взаємодії права та людського індивіда // Проблеми законності: Академічний збірник наукових праць. – 2011. – Випуск 16. – Харків. – С. 243.
6. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести: підручник / Н.М.Крестовська, Л.Г. Матвеева. – К. : Юрінком Інтер, 2015. – 584 с.

Ключові слова: антропологічний аспект, юридична відповідальність, правова поведінка, юридична антропологія, специфіка правової поведінки.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Рязанов М. Ю.

Каменчук Ілона Андріївна

студентка 1-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМИ ІДЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАВА

Ідеалізація права є насущним питанням в сучасній правовій системі. На перший погляд, це не здається проблемою, так як психологічний аспект суспільства, як головної складової держави, пояснює постійне прагнення до творення ідеалу через виокремлення та узагальнення деяких ознак реальних явищ. Але в нашому випадку це